

בכוח רוחו של צה"ל

רא"ל יצחק רבין

המגזין "הבכורה"

325

סיוון התשנ"ב, יוני 1992

נאומו של יצחק רבין, רמטכ"ל מלחמת ששת הימים, על הר הצופים בירושלים בקבלו תואר דוקטור לשם כבוד מטעם האוניברסיטה העברית ב-29 ביולי 1967

אלא שרואה אני בכבוד זה, שהינכם חולקים באמצעותי לחבריי אנשי הצבא, הכרה עמוקה שלכם בייחודו של צה"ל, שאינו אלא ביטוי לייחודו של עם ישראל כולו.

מוסכם ומקובל בעולם, שצה"ל שונה מצבאות רבים אחרים. אף על פי שמשימתו הראשונה במעלה היא המשימה הצבאית והביטחונית, הוא נוטל על עצמו שורה ארוכה של משימות, המכוונות לענייני שלום; לא לחורבן, כי אם לבניין ולהאדרת כוחה התרבותי והמוסרי של האומה.

מפעלנו החינוכי ידוע לשבח ואף זכה להוקרת האומה כולה, בהעניקה לצה"ל את פרס ישראל לחינוך בשנת תשכ"ו. הנח"ל, המשלב את עבודת הצבא עם עבודת האדמה, מורות הספר, הנרתמות למפעלי פיתוח חברתי, וכיוצא באלה, הם רק מספר דוגמאות לייחודו של צה"ל בתחום זה.

אולם היום באה האוניברסיטה ומעניקה לנו תואר של כבוד כאות הכרה ביתרוננו הרוחני והמוסרי של צה"ל דווקא בלחימה

ביראת כבוד עומד אני לפניכם, מורי הדור, כאן, במקום הקדום ומלא ההוד הנשקף אל בירת הנצח שלנו, וצופה אל פני במותיהן של קדמוניות עמנו.

ביחד עם אנשים דגולים אחרים, שבודאי ראויים הם לכך מאוד, מבקשים אתם לחלוק לי את הכבוד הגדול בהעניקכם לי את התואר דוקטור לפילוסופיה. הרשו לי לומר לכם את אשר עם ליבי:

רואה אני את עצמי כאן כנציגם של אלפי המפקדים ורבבות החיילים שהביאו למדינה את הנצחון במלחמת ששת הימים, כנציגו של צה"ל כולו.

יכולה השאלה להישאל: מה ראתה האוניברסיטה להעניק דוקטור של כבוד לפילוסופיה דווקא לחייל, כאות הוקרה על פעולותיו במלחמה?

מה לאנשי צבא ולעולמה של האקדמיה, המסמלת את חיי התרבות? מה לאלו העוסקים לפי מקצועם באלימות ולערכי הרוח?

1995-1922

רמטכ"ל

1968-1964

ראש-הממשלה

1977-1974

1995-1992

נרצח ב-4 בנובמבר 1995

נמלצות כאלו, אך ההתגלות של השעה הזאת
בהר הבית גדולה מהרגלי הלשון, שהרי היא
הבליטה אמת עמוקה זו כברק.
זאת ועוד. צהלת ניצחון אחזה בעם כולו.
אף-על-פי-כן נתקלים אנו יותר ויותר בתופעה

עצמה, שהרי הגענו למעמד זה כתוצאה מן
המערכה הכבדה, שאף כי נכפתה עלינו, יצאנו
ממנה בניצחון, שהפך כבר היום לפלא.
המלחמה היא עניין קשה ואכזרי בעיקרו,
מלווה בהרבה דם ודמעות, אך דווקא

במלחמה הזו שעברה
עלינו באו לידי ביטוי
גילויים מופלאים
ונדירים של אומץ לב
וגבורה בצידם של
גילויים אנושיים של
אחוה ורעות ואפילו
של שאר רוח.

מי שלא ראה אנשי
צוותו של טנק,
הממשיכים בתקיפה
ובהסתערות כאשר
מפקדם הרוג ורכבם
פגוע קשה, חבלנים
שסיכנו חייהם למלט
חברים הפצוע בשדה
מוקשים, מי שלא ראה

מוזרה בקרב עדת הלוחמים עצמם. אין הם
יכולים לשמוח בלב שלם, ויותר מקב של עצב
ותדהמה נמסכים בחגיגתם, ויש אפילו
שאינם חוגגים כלל. הלוחמים בקווים הקד-
מיים ראו במו עיניהם לא רק את תפארת
הניצחון, אלא גם את מחירו: חבריהם נפלו
על ידם מתבוססים בדמם. ויודע אני שהמחיר
הנורא ששילם האויב נגע אף הוא עמוק
בליבם של רבים מהם. ייתכן שהעם היהודי
מעולם לא חונך ולא הורגל לחוש את שמחת
הכיבוש והמנצח, ולכן הדבר מתקבל ברגשות
מעורבים.

במלחמת ששת הימים היו גילויי גבורה
הרבה מעבר להסתערות החד-פעמית הנועזת,
המתפרצת ללא הרבה חשבונות.
במקומות רבים מאוד התחוללו קרבות
ארוכים ונואשים: ברפיח, באל-עריש, באום-

את הדאגה ותזזית המאמץ, שמגלה חיל
האוויר כולו כדי לחלץ טייס שצנח בשטח
אויב – אינו יודע מהי מסירות של חבר לחבר.
העם כולו עמד נפעם, ורבים אף בכו
לשמע הבשורה על כיבוש העיר העתיקה.
הנוער הצברי, קל וחומר החיילים, אינם
נוטים לסנטימנטליות ומתביישים לגלותה
ברבים. אולם מאמץ הלחימה, החרדות
שקדמו לה, תחושת הישועה והנגיעה שנגעו
הלוחמים היישר לתוך לב-ליבה של
ההיסטוריה היהודית הבקיעו את קליפת
הבושה והנוקשות ועוררו מעיינות של רגש
והתגלות רוחנית. הצנחנים שכבשו את הכותל
עמדו נשענים עליו ובכו. וסמלית, זוהי תופעה
נדירה, שספק אם יש רבות כמותה בתולדות
העמים.

אין מרבים בצה"ל לדבר בנוסחאות

הצהרונות וההחלטות

יובל למדינת ישראל

127

כתף, בירושלים, ברמת הגולן. במקומות אלו
וברבים אחרים התגלה הלוחם של צה"ל
בגבורת רוח ואומץ שבהתמדה, שאין איש
שלא יעמוד משתאה מול התופעה האנושית
המדהימה והמרהיבה הזו.

מרביתם לדבר אנו על מעטים מול רבים.
במלחמה זו, אולי לראשונה מאז פלישת
צבאות ערב באביב תש"ח ובמלחמות נגבה
ודגניה, עמדו יחידות צה"ל בכל הגזרות
מעטים מול רבים. ומשמעותו שקבוצות
קטנות יחסית של לוחמים נקלעו לעיתים
לתוך ים של ביצורים ערוכים ועמוקים,
מסובבים מאות ואלפי חיילי אויב, כשעליהם
לחתור ולהבקיע שעות רבות בתוך ים סכנות
זה, גם לאחר שתנופת ההסתערות הראשונה,
התנופה המלהיבה נמוגה, ונשאר רק ההכרח
להאמין בכוחנו ובלית ברירה שלפנינו
ובייעודה של המלחמה, ולהערות את כל
משאבי הכוח הרוחני כדי להמשיך וללחום
עד סוף המסילה.

כך הבקיעו ופרצו השריונים בכל הגזרות,
כך לחמו הצנחנים ברפיח ובירושלים, כך פינו
אנשי חיל ההנדסה שדות מוקשים עמוקים
תחת אש האויב.

הפלוגות שבקעו את הקווים והגיעו לסוף
הדרך לאחר לחימה של שעות על שעות,
כשהם חותרים הלאה והלאה, ומימינם
ומשמאלם נופלים חברים רבים, והם הולכים
הלאה קדימה – רק קדימה! – הפלוגות
האלה נישאו על גבי ערכים מוסריים, על גבי
מאגרים רוחניים, לא על גבי הנשק או
הטכניקה הקרבית.

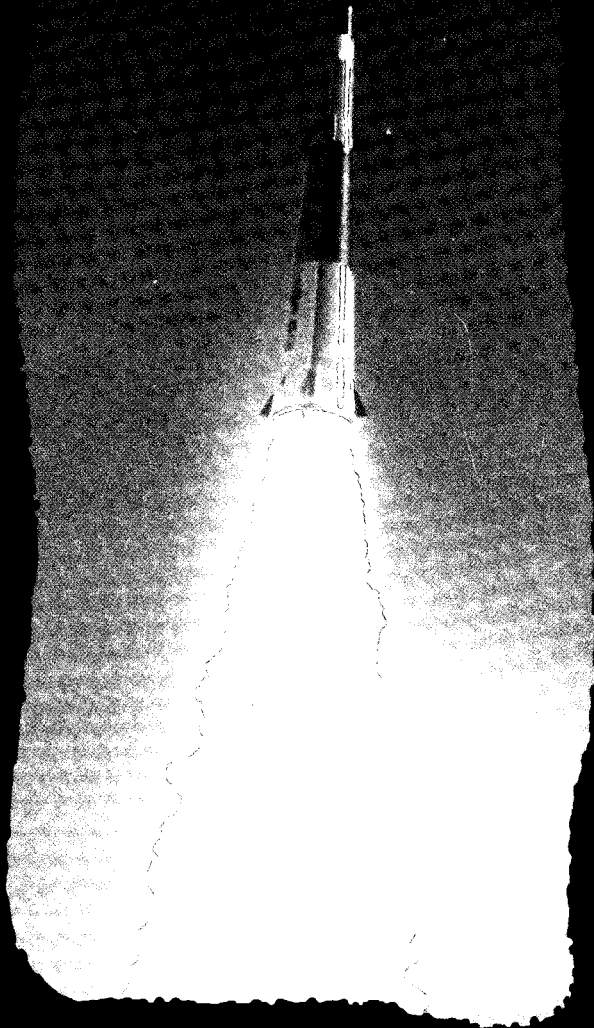
תמיד תבענו את הטובים ביותר לשורותינו
של צה"ל. כשאמרנו "הטובים לטיס" – וזה
ביטוי שהפך למושג – לא התכוונו רק
לבחינה הטכנית ולכשרון הכפיים. התכוונו
לכך, שעל מנת שיהיו טייסינו מסוגלים
להביס את כל חילות האויב של ארבע מדינות
תוך שעות ספורות, חייבים להיות להם

ערכים של טוב מוסרי, ערכים של טוב אנושי.
הטייסים שפגעו במטוסי האויב במידה
כה רבה של דייקנות, עד שאין איש בעולם
מבין איך זה קרה ומחפשים לדבר פירושים
טכנולוגיים בתחומי הנשק הסודי,
השריונאים שעמדו והיכו באויב, אף כאשר
איכות ציודם נחותה הייתה, הלוחמים
בזרועות האחרות של צה"ל, שיכלו לאויב בכל
מקום על אף עדיפותו וביצוריו – כל אלו
לא גילו רק אומץ קרב וקור רוח, אלא אמונה
עזה בצדקתם, ידיעה שרק היחלצותם
האישית על הגדולה שבסכנות תביא לארצם
ולמשפחתם את הניצחון, שאם הוא לא יושג,
פירוש הדבר כליה.

זאת ועוד. בכל הגזרות בלטו בעדיפותם
המפקדים של צה"ל בכל הדרגים על פני
מפקדי האויב. התושייה, התבונה, הנכונות,
כושר האלתור, הדאגה לחייל ובעיקר ההליכה
קדימה לפני פקודיהם – כל אלה אינם
טכניקה או עניינים של חומר. אין להם הסבר
סביר, אלא במונחים של הכרה עמוקה
במוסריותה של מלחמתם.

גילויים אלה ראשיתם ברוח וסופם ברוח.
התעלותם של לוחמינו לא בזכות הברזל באה,
אלא בזכות התודעה של שליחות עליונה, של
הכרה בצדקת ענייננו, של אהבה עמוקה
למולדת ושל הכרת התפקיד הקשה שהוטל
עליהם: להבטיח קיום האומה במולדתה,
לקיים – ואפילו יהיה זה במחיר חייהם –
זכותו של עם ישראל לחיות חייו במדינתו –
חופשי, עצמאי, בשלום ובשלווה. צבא זה,
שעמדה לי הזכות לעמוד בראשו בעת
המלחמה הזו, מהעם בא ואל העם חוזר –
עם המתעלה בשעת דחק, ואשר יכול לכל
אויב בזכות רמתו המוסרית, הרוחנית
והנפשית בעת מבחן.

כמייצגו של צה"ל, בשם החיילים כולם,
אני מקבל בגאווה את הוקרתכם.

ISSN 0464-2147